

MUNI
MED

Nezletilí pacienti a osoby omezené ve svéprávnosti

Autonomie pacienta

plně svéprávný pacient

pacient omezený ve svéprávnosti

nezletilý pacient

pacient jednající v duševní poruše

Plná svéprávnost

Zletilostí

Uzavřením manželství před nabytím zletilosti

přiznáním svéprávnosti

- *věk 16 let*
- *schopnost se živit a obstarat si své záležitosti*
- *souhlas zákonného zástupce / souhlas nezletilého*

Nezletilí

Má se za to, že každý nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, je způsobilý k právním jednáním co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku.

Subjektivita nenarozených dětí

- Na počaté dítě se hledí jako na již narozené, pokud to vyhovuje jeho zájmům.
- Má se za to, že se dítě narodilo živé.
- Nenarodí-li se však živé, hledí se na ně, jako by nikdy nebylo.

Zákonní zástupci nezletilého

Rodičovství

Osvojení

Poručenství

Opatrovnictví

Pěstounství

Rodičovství

Matkou dítěte je žena, která je porodila.

Otcem je:

- manžel matky
- u neprovdané souhlasné prohlášení
- Určí soud

Popřít otcovství lze do šesti let věku (subjektivní lhůta 6 měsíců)

Osvojení

- Předpokladem osvojení je takový vztah mezi osvojitelem a osvojencem, jaký je mezi rodičem a dítětem, nebo že tu jsou alespoň základy takového vztahu.
- Rozhoduje soud
- Mohou se stát manželé, výjimečně jen jeden z nich
- Věkový rozdíl min 16 let
- nemůže být rozhodnuto bez souhlasu dítěte, rodičů dítěte

Poručenství

Není-li rodič ani osvojitel přidělí soud dítěti poručníka

Nenajde-li se vhodná fyzická osoba, může jím být orgán sociálněprávní ochrany

Opatrovnictví dítěte

Není vztah rodič-dítě

Osoba, kterou určí soud v případě potřeby hájit zájmy dítěte ve střetu se zákonným zástupcem

Například správa jmění dítěte

Pěstounství

Dítě má rodiče, kteří nejsou schopni se starat

Soud ustanoví pěstouna

Rodiče mají pořád vyživovací povinnost a „práva“ k dítěti

Souhlas zákonného zástupce

- Se souhlasem ZZ, informace nezbytné k informovanému souhlasu se podají oběma
- Pokud je nezletilý způsobilý dát souhlas sám podá se zák. zástupci pouze informace o poskytnutých zdrav. službách nebo zdravotním stavu nezletilého pacienta
- U neodkladné a akutní péče, kdy není možné dost rychle získat souhlas ZZ rozhoduje zdravotnický pracovník (Pozor, zaznamenat do zdrav. Dokumentace!)

Právo na nepřetržitou přítomnost Zákonného zástupce

Při poskytování všech zdravotních služeb

- v souladu s jinými právními předpisy a vnitřním řádem, a nenaruší-li přítomnost těchto osob poskytnutí zdravotních služeb; to neplatí, jde-li o osoby ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody nebo zabezpečovací detence;

Hospitalizace

- umožnit pobyt zákonného zástupce nebo opatrovníka, nebo osoby jimi pověřené společně s hospitalizovaným nezletilým pacientem nebo pacientem s omezenou svéprávností,
- pokud to umožňuje vybavení zdravotnického zařízení nebo nebude narušeno poskytování zdravotních služeb anebo takový pobyt není na základě jiného právního předpisu vyloučen,

Zásah do integrity dítěte, nesvéprávného

§ 93 OZ Zákonný zástupce může udělit souhlas k zásahu do integrity zastoupeného,

- Podá se vysvětlení i tomu, kdo má být zákroku podroben
- způsobem přiměřeným schopnosti dotčeného vysvětlení pochopit.

Nezletilý, může v obvyklých záležitostech udělit souhlas k zákroku na svém těle také sám,

- je-li to přiměřené rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku
- Jedná-li se o zákrok nezanechávající trvalé nebo závažné následky.
- Analogicky u nesvéprávného

Omezení svéprávnosti

- jen v zájmu člověka, jehož se to týká
- v úvahu vzaty rozsah i stupeň neschopnosti postarat se o vlastní záležitosti
- nepostačí méně omezující opatření (např. nápomoc při rozhodování, zastoupení členem domácnosti)
- jen soud
- zjistí názor člověka, o jehož svéprávnosti rozhoduje
- v rozsahu, v jakém člověk není pro duševní poruchu, která není jen přechodná, schopen právně jednat
- vymezí rozsah, v jakém způsobilost člověka samostatně právně jednat omezil
- stanovení opatrovníka

Rozsah omezení svéprávnosti

Stanoví soud

- v rozsahu, v jakém člověk není pro duševní poruchu, která není jen přechodná, schopen právně jednat,
- vymezí rozsah, v jakém způsobilost člověka samostatně právně jednat omezil.
- Změní-li se okolnosti, soud své rozhodnutí bezodkladně změní nebo zruší, a to i bez návrhu

Opatrovník

V rozhodnutí o omezení svéprávnosti jmenuje soud člověku opatrovníka.

Při výběru opatrovníka přihlédne soud k přáním opatrovance, k jeho potřebě i k podnětům osob opatrovanci blízkých, sledují-li jeho prospěch,

Rozhodnutí o omezení svéprávnosti nezabavuje člověka práva samostatně právně jednat v běžných záležitostech každodenního života.

Informovaný souhlas

- Zástupný souhlas** – pacient sám nemůže a nejde o situaci, kdy se souhlas nevyžaduje
- Děti** – podle své rozumové a volní vyspělosti; velmi individuální; jinak zákonný zástupce
- Nezletilému může být péče poskytnuta jen se souhlasem zákonného zástupce
- zjišťuje se názor nezletilého
- souhlas jednoho/obou zákonných zástupců
- Pokud je rozpor mezi názorem nezletilého a zástupce podává se (jinak návrh soudu na ust. opatrovníka).
- Osoby omezené ve svéprávnosti** – záleží v čem byli omezeni (např. pouze finance) X opatrovník

Týrání dětí/svěřené osoby

Nezletilého pacienta nebo pacienta s omezenou svéprávností lze bez souhlasu zákonného zástupce nebo opatrovníka hospitalizovat též v případě, jde-li o podezření na týrání, zneužívání nebo zanedbávání.

Právo odmítnout nahlížení do zdravotnické dokumentace

Kdo se dozví o týrání a takový trestný čin **neoznámí** bez odkladu státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta;

Kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje nebo páchá týrání a takový trestný čin neoznámí bude potrestán odnětím svobody až na tři léta; stanoví-li tento zákon na některý z těchto trestných činů trest mírnější, bude potrestán oním trestem mírnějším.

Klinický výzkum

Výzkum musí být terapeutický

- dle současných poznatků lékařské vědy je určeným účelem zkoušeného zdravotnického prostředku prevence proti závažnému onemocnění, stanovení diagnózy nebo zlepšení vážného zdravotního stavu subjektů hodnocení a klinická zkouška by u subjektu hodnocení staršího 18 let věku nepřinesla uspokojivé výsledky
- účast v klinickém hodnocení bude mít pro tyto osoby přímý léčebný nebo zdravotně preventivní přínos, který převáží nad souvisejícími riziky a zátěží, nebo pro ně zařazení do klinického hodnocení bude jedinou možností stabilizace, popřípadě zlepšení nepříznivého zdravotního stavu

U osob s omezenou svéprávností doplněno o možnost provedení klinické zkoušky, je-li tato vázána na stav zapříčiňující omezení svéprávnosti a zároveň představuje pro daný subjekt jen nepatrné riziko

Specifika informovaného souhlasu

- **9 – 11 let:** co nejstručněji - max. 2 strany, velké písmo, obrázky
- **12 – 14 let:** max. 4 strany, jednoduché formulace
- **15 – 17 let:** již možno v rozsahu Informací pro dospělé
- Po dovršení 18 let opětovný podpis souhlasu pacientem

Poskytování zdravotní péče bez souhlasu, omezovací prostředky

Hospitalizace bez souhlasu

- Rozhodnutí soudu
- Zákon o ochraně veřejného zdraví
  - je nařízena izolace, karanténa nebo léčení*
- Ohrožení bezprostředně a závažným způsobem
- Neodkladná péče
- Nezletilý/omezený ve svéprávnosti

Poskytování zdravotních služeb bez souhlasu

- Jen neodkladná péče
- Zdravotní stav neumožňuje souhlas vyslovit
- Léčba vážné duševní poruchy, pokud by v důsledku jejího neléčení došlo se vší pravděpodobností k vážnému poškození zdraví pacienta
- Nezletilého / omezeného ve svéprávnosti
  - léčba vážné duševní poruchy, pokud by v důsledku jejího neléčení došlo se vší pravděpodobností k vážnému poškození zdraví pacienta
  - ZS nezbytné k záchraně života nebo zamezení vážného poškození zdraví
- Podezření na týrání, zneužívání, zanedbávání
- Oznamovací povinnost poskytovatele

K omezení volného pohybu pacienta při poskytování zdravotních služeb lze použít

- a) úchop pacienta zdravotnickými pracovníky nebo jinými osobami k tomu určenými poskytovatelem,
- b) omezení pacienta v pohybu ochrannými pásy nebo kurty,
- c) umístění pacienta v síťovém lůžku,
- d) umístění pacienta v místnosti určené k bezpečnému pohybu,
- e) ochranný kabátek nebo vestu zamezující pohybu horních končetin pacienta,
- f) psychofarmaka, popřípadě jiné léčivé přípravky podávané parenterálně, které jsou vhodné k omezení volného pohybu pacienta při poskytování zdravotních služeb, pokud se nejedná o léčbu na žádost pacienta nebo soustavnou léčbu psychiatrické poruchy, nebo
- g) kombinaci prostředků uvedených v písmenech a) až f),
(dále jen „omezovací prostředky“).

Omezovací prostředky

Podmínky použití

- Účelem je odvrácení bezprostředního ohrožení života, zdraví nebo bezpečnosti pacienta nebo jiných osob
- Pouze po dobu, po kterou trvají důvody jejich použití
- Pacient je s ohledem na jeho zdravotní stav srozumitelně informován o důvodech použití
- Zákonný zástupce nezletilého pacienta / zbaveného způsobilosti je bez zbytečného odkladu informován, záznam do ZD
- Pacient je pod dohledem zdravotnických pracovníků
- Přijata opatření, která zabrání poškození zdraví pacienta
- Použití indikuje vždy lékař, výjimečně NLZP – lékař neprodleně informován a potvrdí důvodnost
- Každé použití zaznamenat do ZD, centrální evidence

Příklad z praxe

Lékaře napadl pacient mačetou. Ted' dostane psychiatr milionové odškodné

4. 5. 2011 13:06 Domácí 0

reklama

- Policie nedokázala ochránit pražského psychiatra Karla Hynka, když ji požádal o pomoc kvůli výhrůžkám pacienta, který následně lékaře vážně zranil. Nyní soud Hynkovi přiznal odškodné čtyř milionů korun.

Ilustrační foto: Městský soud v Praze
autor: Archiv HN

Vašeho kolegu napadl pacient s psychickou poruchou

Jaké jsou možné řešení situace?

Vyústění

Psychiatr Karel Hynek, kterého v květnu roku 2003 napadl jeho pacient mačetou, dostane čtyřmilionové odškodnění. S konečnou platností o tom dnes rozhodl pražský městský soud, který tak potvrdil prvoinstanční verdikt Obvodního soudu pro Prahu 2. Lékař peníze požadoval za nečinnost policie. Několikrát ji totiž na hrozící nebezpečí upozorňoval, ale ochrany se nedočkal.

Muž podle znalců trpí vážnou duševní poruchou s bludy a sexuální deviací - homosexuální pedofilií a sadismem. Právě kvůli zvráceným sexuálním představám začal Hynka navštěvovat.

Časem však začal mít pocit, že mu chce lékař ublížit, což v květnu 2003 vyústilo v útok mačetou v Hynkově ordinaci na Vinohradech. Lékař byl po napadení převezen v bezvědomí a s těžkým zraněním hlavy a rukou do nemocnice. Po dvou náročných operacích byl propuštěn.

Psychiatr se ve své žalobě opíral především o závěry kontrolních orgánů ministerstva vnitra, které prý zjistily v postupu policie pochybení. Několikrát prosil policii o pomoc s tím, že mu pacient vyhrožuje. Policisté ale nejprve případ odložili, protože lékař neměl pro své tvrzení žádné svědky. Ani poté, co jeho slova potvrdili další lidé, však policie nijak nezareagovala.

MUNI
MED

OPAKOVÁNÍ

Otázka

Jak budete postupovat v případě pochybností o tom, zda se jedná o zákonného zástupce dítěte?

(např. přišel druhý z rodičů, než který s pacientem dorazí obvykle)

Otázky

Lze považovat sdělení zákonného zástupce (byť i písemné), že dopředu souhlasí s každým zákrokem podle uvážení lékaře, nelze považovat za platný souhlas?

Otázky

Může učitel udělit souhlas za žáka k vyšetření při hromadné preventivní školní prohlídce v ordinaci?

Otázky z férové nemocnice

Mám nárok na výpis z dokumentace dospělé dcery?

Dobrý den, dceři bylo 18 let v červnu 2018. Mám nárok, jako rodič, na výpis z dokumentace, do doby před její plnoletostí? tzn. do června? Nebo musím mít její souhlas? Lékař mi výpis z dokumentace odmítl s tím, že dceři již bylo 18, a že musím mít její souhlas. Chtěla jsem výpis do 18 let.

Veronika

Otázky z emimono.cz

souhlas s předepsáním antikoncepce

Dobrý den,

nevíte zde někdo, zda je potřeba souhlas rodičů, pokud chce dívka od 15ti let předepsat hormonální antikoncepci?

Otázky z emimono.cz

Souhlas s operaci

Dobrý večer, neteř ma jít na vytrhnutí mandlí, má ji v peci její matka, která se už několik měsíců neozvala. Staci k zákroku souhlas otce?

Otázky z emimono.cz

Je nový manžel zákonným zástupcem?

Přítel šel se synem na vyšetření, syn je v péči matky, která se znovu rozvádí. Zdravotní sestra mu však sdělila, že do formuláře o tom, že souhlasí s vyšetření, musí být podpis jeho, matky a také skorobývalého druhého manžela, jak sama řekla, prý proto, že malý chodil k lékaři s ním.

Je druhý muž zákonným zástupcem dítěte z prvního manželství?

Nikdy k žádnému osvojení nedošlo.

Otázky z emimono.cz

Darování orgánů po smrti

Ahoj holky,chtela jsem se zeptat,zda mi nektera nemuzete poradit.
V pripade,ze bych nahle zemrela bych chtela darovat organy.A moje otazka zni,musim nekde neco dopredu podepisovat,nebo komu mam dat info?Staci,kdyz rekne manzel,ze jsem si to tak prala?
Trosku smutne tema,ale zajimame to,jak to funguje.Dekuju

M U N I

M E D